

ARBOCURATIEVE ZORG VOOR ZELFSTANDIGEN

Project: Arbocuratieve samenwerking

Versie: definitief

Datum: 1 januari 2022

Auteurs: Tanja de Jong, Marilous Chaillet

Inhoud

1	Aanleiding	3
2	Resultaten	4
2.1	Methode en respons	4
2.2	Achtergrondgegevens.....	5
2.3	Gezondheidsklachten.....	6
2.4	De rol van zorgverleners.....	7
2.5	De mening over rol zorgverleners bij factor werk.....	9
3	Samenvatting, conclusies en aanbevelingen	12
3.1	Samenvatting.....	12
3.2	Enkele conclusies en aanbevelingen.....	13
Bijlage 1: Samenvatting onderzoek zelfstandigen		15
Bijlage 2: Uitnodigingsmail		17

1 Aanleiding

Stigas is in het najaar van 2019, gesubsidieerd vanuit het ministerie van SZW, de pilot 'Arbozorg en arbocuratieve samenwerking in de agrarische sector' gestart. Doel van de pilot is om te onderzoeken of nadere samenwerking tussen de curatieve en preventieve zorg (in casu huisartsen/fysiotherapeuten en bedrijfsartsen), preventiezorg voor bepaalde groepen werkenden in de agrarische en groene sector dichterbij zou kunnen brengen.

Voor de grote groep van zelfstandig werkenden, al dan niet met een eigen bedrijf, is in beginsel geen toegang tot bedrijfsgezondheidszorg geregeld. Het betreft hier voornamelijk zelfstandige ondernemers (met bedrijf), hun meewerkende gezinsleden en eventuele ZZP'ers, die zich laten inhuren. Werkenden met klachten als gevolg van het werk komen daardoor vanzelfsprekend rechtstreeks bij de huisarts of ander zorgverlener terecht. Gevolg is veelal dat behandeling wordt opgestart zonder dat de feitelijke oorzaken in het werk worden aangepakt of het werk wordt meegenomen in de behandeling en/of terugkeer naar werk.

Zodra patiënten op het spreekuur komen met klachten die (mogelijk) te relateren zijn aan het werk kan nader onderzoek naar de eventuele relatie tussen werk en gezondheid en mogelijke preventiemaatregelen gewenst zijn. Vanuit de bedrijfsgezondheidszorg kunnen allerlei interventies worden ingezet, zoals werkplekonderzoek en –advies, werkplekaanpassingen en fysieke hersteltrainingen. De vraag is hoe, door samenwerking met een arbodienst of bedrijfsarts, deze zorg beter opgepakt kan worden. Waar en op welke manier in het proces kunnen verbeteringen gerealiseerd worden?

We willen nader in kaart brengen wat de ervaringen van zelfstandigen zijn bij de curatieve zorg naar aanleiding van klachten die vermoedelijk met het werk samenhangen:

- In welke mate hebben zelfstandigen werkgerelateerde klachten?
- Om wat voor soort klachten gaat het?
- Naar welke zorgverlener gaat men naar aanleiding van (deels) werkgerelateerde klachten?
- Op welke manier nam de zorgverlener de factor werk mee en wat was het effect hiervan?
- Wat is de mening van zelfstandigen over het meenemen van de factor werk in de zorg?
- Wat is de behoefte aan informatie en ondersteuning rondom klachten en het werk?

2 Resultaten

2.1 Methode en respons

Voor het beantwoorden van de vragen hebben we een digitale vragenlijst uitgezet. Voor het uitzetten van deze vragenlijst is gebruik gemaakt van bedrijven die een RIE via Stigas uitvoeren. In dit bestand is een selectie gemaakt van bedrijven met:

- 0-5 vaste medewerkers
- minder dan 40 flex-medewerkers

Vervolgens is voor het bepalen van het aantal te benaderen ondernemers/zelfstandigen per sector uitgegaan van de volgende aannames op basis van eerder onderzoek¹:

- Ca 24% van de zelfstandigen heeft wel eens een ziekte of gezondheidsklachten het afgelopen jaar en kan daardoor enigszins tot veel minder werk verzetten
- Ca 50% hiervan komt (deels) door werk
- Respons percentage van 25%
- Grootste aandeel binnen dierhouderij, open teelten, loonwerk en hoveniers

In totaal zijn 5900 bedrijven benaderd met een uitnodiging via de e-mail (zie bijlage 1). De eerste mail ontving men op 11 november en een reminder op 6 december 2021.

In onderstaande tabel staat de verdeling over sectoren van de benaderde groep en de respons weergegeven. In totaal hebben 660 ondernemers de vragenlijst volledig ingevuld. De respons is goed verdeeld over de verschillende sectoren. Het responspercentage is 11%.

¹ Veilig en gezond werken door zelfstandigen in de agrarische en groene sector. Beleidsonderzoekers 2020, zie bijlage 1 voor een samenvatting

Sector	Verdeling steekproef	Verdeling respons	Aantal respons	Responspercentage
Akkerbouw en Vollegronds(groente)teelt	11%	11%	71	11%
Bloembollen	4%	4%	28	12%
Boomteelt	4%	6%	38	15%
Bos en natuur	1%	0%	3	4%
Fruitteelt	7%	7%	46	11%
Glastuinbouw	11%	13%	83	12%
Groen, Grond en Infrastructuur (Loonwerk)	8%	8%	51	10%
Hoveniers	17%	20%	130	13%
Melkveehouderij	20%	15%	100	8%
Paardenhouderij	5%	5%	32	11%
Pluimveehouderij	2%	3%	19	13%
Varkenshouderij	4%	3%	22	8%
Zorgboerderijen	6%	5%	31	9%
Anders	0%	1%	6	
Totaal	100%	100%	660	11%

2.2 Achtergrondgegevens

In de rapportage presenteren we de resultaten uitgesplitst naar:

- Sector
- Leeftijd
- Omvang bedrijf en type medewerkers

Alle resultaten zijn te vinden in de totaal tabel (bijlage 3). Hieronder presenteren we de belangrijkste bevindingen.

Achtergrondgegevens:

- de gemiddelde leeftijd is 53 jaar (range 24-83 jaar), dat is relatief hoog
- 77% is man
- deelnemers werken gemiddeld 52 uur per week
- 11% heeft geen personeel, 51% 1-5 medewerkers en 38% meer dan 5 medewerkers
- 17% heeft alleen tijdelijke personeel, 18% alleen vast personeel en 54% allebei
- ondernemers zonder personeel zijn relatief iets ouder
- hoveniers werken relatief vaak alleen, in de dierhouderij en bij zorgboerderijen is er relatief vaak sprake van meewerkende gezinsleden en binnen de open teelten is er relatief vaak een mede ondernemer

2.3 Gezondheidsklachten

Van de deelnemers geeft 36% (660 deelnemers, n=234) aan wel eens gezondheidsklachten te hebben die (deels) met het werk te maken hebben, 7% weet het niet.

- Binnen de sector hoveniers worden relatief het vaakst werk gerelateerde klachten genoemd, 48%.
- De meest voorkomende klachten zijn klachten aan het bewegingsapparaat en vermoeidheid:
 - Klachten aan nek, schouders, armen, handen komen relatief veel voor binnen de open teelten
 - Jongeren hebben relatief vaker rugklachten en ouderen relatief vaker klachten aan het hart en vaatstelsel
 - Hoe meer medewerkers men heeft hoe vaker psychische klachten en hoofdpijn genoemd worden
 - Zelfstandigen met alleen flexkrachten ervaren vaker klachten door conflicten op het werk
- 51% geeft aan dat de klachten hoofdzakelijk door het werk kwamen en 49% voor een deel.
 - Klachten aan de heup, benen, knieën voeten komen relatief vaak voor een deel door het werk
 - Klachten aan nek, schouder, armen, polsen en handen komen relatief vaak hoofdzakelijk door het werk (niet significant)
- 9% heeft tijdelijk helemaal niet kunnen werken door klachten, 28% gedeeltelijk en 64% heeft door de klachten niet minder gewerkt. We zien hier geen significante verschillen tussen groepen.
- De belangrijkste oorzaken in het werk zijn fysieke belasting en werkdruk/werkstress. We zien hier wel verschillen tussen sectoren:
 - In de dierhouderij speelt vooral zwaar fysiek werk (tillen/duwen/trekken)
 - In de open teelten vooral repeterende handelingen
 - In de glastuinbouw in dezelfde /ongemakkelijke houding werken
 - In zorgboerderijen werkdruk/werkstress
 - In de GGI problemen met klanten/opdrachtgevers

2.4 De rol van zorgverleners

Onderstaande antwoorden hebben betrekking op de groep met (deels) werkgerelateerde klachten (n=234).

- 35% is naar aanleiding van (deels) werkgerelateerde klachten als eerste naar de huisarts gegaan, 28% naar de fysiotherapeut, 9% naar een andere zorgverlener en 29% is niet naar een zorgverlener gegaan
 - Bij de fysiotherapeut gaat het relatief vaak om klachten aan de nek, schouder, polsen en handen
 - Bij de huisarts gaat het relatief vaak om psychische klachten
- Onder andere zorgverleners vallen met name:
 - Specialisten (in het ziekenhuis)
 - Ook werd de manueel therapeut genoemd
- Hoe neemt de zorgverlener het werk mee? (binnen de groep die naar een zorgverlener is gegaan)
 - 59% geeft aan dat er is gevraagd naar wat voor werk men doet, fysiotherapeut vraagt dit het vaakst 68%
 - 37% geeft aan dat er is gevraagd of de gezondheidsklachten verband houden met het werk
 - 16% geeft aan dat er gevraagd is of men geheel of gedeeltelijk het werk niet meer kon uitvoeren
 - 7% geeft aan dat er gevraagd is wat de verwachting is over het werk
 - 2% geeft aan dat er gevraagd is of men verzuimt
 - 14% geeft aan dat er niet gevraagd is naar werk
- Heeft de zorgverlener advies gegeven?
 - 81% heeft een advies ontvangen:
 - 35% over omgaan met klachten op het werk
 - 31% over maatregelen op het werk
 - 29% iets anders
 - Doorverwijzing naar andere zorgverlener
 - Bepaalde handelingen verminderen (minder fysiek belastend)
 - Minder werken
 - Accumachine
 - Over het voorkomen van klachten
 - Houding
 - Oefeningen
 - Het is niet significant, maar de fysiotherapeut scoort hoger op de verschillen adviezen
 - 19% geeft aan geen advies ontvangen te hebben.

- 73% heeft aanpassingen gedaan of maatregelen genomen op het werk naar aanleiding van het advies. Vaakst genoemde maatregelen zijn:
 - Aanpassing in houding, ergonomisch werken
 - Meer afwisseling, rouleren, rust
 - Minder zwaar werk, of door anderen laten doen
 - Automatiseren
 - Personeel aangenomen
- Naar aanleiding van het eerste contact met een zorgverlener, is een deel van de mensen die advies ontvingen doorverwezen:
 - 38% naar de fysiotherapeut
 - 21% naar een andere zorgverlener (met name naar specialisten als de orthopeed, internist, longspecialist, sportarts)
 - 4% naar een psycholoog
 - 38% niet doorverwezen
- Vervolgens is gevraagd of deze zorgverlener het werk heeft meegenomen:
 - 72% heeft een advies ontvangen
 - 41% over aanpassingen in het werk
 - 20% over het omgaan met klachten op het werk
 - 9% doorverwijzing naar deskundige om naar het werk te kijken
 - 13% anders, namelijk:
 - Oefeningen
 - Coach
 - Zelf gedaan: anders omgaan met werk, keuzes maken binnen bedrijf (je hebt niet overal iemand voor nodig)
 - 28% niet meegenomen
- Tot slot is aan iedereen met werkgerelateerde klachten gevraagd:
Denk je dat als er eerder of meer naar het werk gekeken was....
 - Klachten voorkomen hadden kunnen worden? 17% geeft dit aan
 - Je sneller aan het werk had gekund (indien verzuim) 2,4% geeft dit aan
 - Andere uitkomsten/opmerkingen 17%
 - Geen verschil 67%

Andere uitkomsten voor medewerkers met klachten waren:

- Minder klachten
 - 'Klachten minder waren geweest'
 - 'Klachten voorkomen niet direct misschien, maar wel eerder ingeschat en niet onderschat'
- 'Dan was er een andere weg ingeslagen'
- Opmerkingen m.bt.t. de eigen rol en klachten:
 - 'Als eigenaar ben je terughoudend in het vragen van hulp van binnen als buiten de organisatie, die houding moet je leren te veranderen.'
 - 'Je geeft je eigen werkdruk niet graag toe'
 - 'Je moet eerst zelf zover zijn, om de keuze te maken'
 - 'Leren 'nee' zeggen'
 - 'Het is altijd opletten'

- Opmerkingen m.b.t. dat men zelf weet wat het beste is:
 - 'Door ervaringen uit verleden met rugklachten weet ik aardig goed op welke manier ik er mee om moet gaan en daardoor is het na een paar weken weer over'
 - 'Ik weet zelf waardoor de klachten komen en houd rekening mee hoe de klachten te voorkomen'
- Opmerkingen mb.t. de aard van het werk:
 - 'Je hebt geen tijd om rust te nemen, je zult toch door moeten gaan, want de koeien moeten toch gemolken worden'
 - 'Dat weet ik niet. we melken pas gekalfde en zieke koeien met een minimelker. Bij het leeggieten van de dumpemmer met 20 liter melk, schoot het in mijn rug. Ik zou niet weten hoe je een dumpemmer op een 'gezonde' manier moet leeggieten'
 - 'Misschien had ik de zaak van mijn ouders niet moeten voortzetten. die hadden ook rugklachten'

Opmerkingen m.b.t. oorzaken buiten het werk:

- 'Druk komt voor een groeiende deel van buiten het werk'
- 'De overheid is niet meer betrouwbaar met de regelgeving en wij moeten ons doorheen manoeuvreren.'
- 'Ja als we allemaal op het gemeentehuis waren gaan werken. Nog even en Nederland bestaat uit louter ambtenaren!'
- 'Mede oorzaak is personeelsgebrek'
- 'Werkdruk komt door collega's met Long Covid'

2.5 De mening over rol zorgverleners bij factor werk

Tot slot is aan alle deelnemers aan de vragenlijst gevraagd of men het in het algemeen prettig zou vinden als zorgverleners meer aandacht hebben voor de factor werk.

- 43% geeft dit aan en 57% dus niet.
- Wat opvalt is dat mensen die daadwerkelijk ook klachten hebben gehad gerelateerd aan het werk significant vaker aangeven dat het fijn zou zijn als zorgverleners meer aandacht hebben voor de factor werk. Personen die hier niet mee te maken hebben geven dit minder vaak aan, wat ook logisch lijkt 'wat niet weet wat niet deert' (50% versus 38%). In combinatie met het voorgaande kan hieruit worden geconcludeerd dat voor zolang men zich niet bewust is van een mogelijke relatie tussen klachten en werk de behoefte aan aandacht hiervoor ook minder gevoeld wordt.
- 26% vindt het prettig als de huisarts dit zou doen (37% van de personen die ook naar de huisarts zijn gegaan met klachten)
- 21% vindt het prettig als de fysiotherapeut dit zou doen (36% van de personen die ook naar de fysiotherapeut zijn gegaan)
- 10% geeft iets anders aan, de meest genoemde antwoorden zijn:
 - Geen mening/weet niet (12x)
 - Is al voldoende aanwezig (11x)
 - Niet (6x)
 - Alle zorgverleners (3x)
 - Bedrijfsarts (3x), ziekenhuis, psycholoog, chiropractor, coach

- Beter voor jezelf zorgen (3x)
- Het geheel bekijken (2x), werk is ook maar een deel van het geheel/geen hulpverlening onnodig suggereren
- Suggesties rondom de manier van zorg verlenen:
 - 'Het werk moet toch gebeuren. Een wat meer praktische instelling door mee te denken in plaats van alleen aangeven dat je rust moet houden of het betreffende werk minder moet doen. Dat advies snap ik maar is praktisch niet haalbaar.'
 - 'Als ondernemer zegt een dokter fysio, kijk maar wat je aan kunt. Voor een werknemer is het vaak voorzichtig aan, 2 weken rust. langzaam weer beginnen en stoppen als het niet gaat. Voorzichtig, voorzichtig, voorzichtig!'
 - 'Het is wel nuttig als ze een link kunnen leggen'
 - 'Ieder jaar een A p k Keuring'
 - 'In ons werk is voorlichting op gebied van lichaamsverzorging (trainen van door ons veel gebruikte spiergroepen) zou een must moeten zijn !!'
 - 'Mensen die nooit bij de eerste lijns zorg aankloppen, en er eindelijk wel zijn, serieus nemen'
 - 'Huisarts heeft klacht erger gemaakt 4 keer geweest met hart klachten en met griep naar huis gestuurd, achter af 4 keer een hartaanval gehad'
- Verder wordt door enkelen aangegeven dat er ook breder aandacht voor nodig is:
 - Jazeker, maar niet alleen genoemde personen van deze vraag maar ook de politiek en alles wat daar aan vast zit.
 - Ruimte in ziektekosten verzekering voor preventieve zorg, in mijn geval met fysiotherapeut(ergotherapeut)
 - Rol zorgverzekeraar
 - Zowel met huisarts als fysiotherapeut is contact belangrijk, maar van uit Sazas/Stigas zou een bewustwordingsactie voor specifiek ondernemers nuttig kunnen zijn
- Verder is gevraagd of men over het algemeen behoefte heeft aan informatie of begeleiding gericht op:
 - 34% heeft een of meer behoeften:
 - Informatie/begeleiding rondom het ontstaan van gezondheidsklachten door het werk en het voorkomen hiervan: 19% ja
 - Informatie/begeleiding over omgaan met gezondheidsklachten tijdens het werk: 16% ja, onder de mensen die niet weten of ze wel eens gezondheidsklachten hebben door het werk is dit 27%
 - Informatie/begeleiding over opbouw van werk na herstel van gezondheidsklachten: 10% ja
 - 66% ervaart geen behoefte, mensen zonder klachten door het werk geven dit significant vaker aan: 69%
 - 4% gaf iets anders aan, met name:
 - Zelf (7x)
 - 'Als zelfstandige luister ik naar mijn eigen lichaam en kan ernaar luisteren voor zover het niet van buiten komt'
 - 'Heel veel klachten kun je terugkoppelen op je eigen leefomstandigheden.'
 - 'Ik zoek de info zelf al op en ben me heel bewust hiervan.'
 - 'Nee, gewoon werken met gezond verstand, hier in Nederland wordt teveel gekletst'

- 'Volg je lichaam en geest'
- 'Wij doen zelf erg veel aan verbeteringen en werken met nieuwere machines en hulpmiddelen.'
- 'Zijn hier altijd mee bezig om het werk zo onbelast mogelijk te kunnen doen.'
- Suggesties rondom de inhoud (7x):
 - 'Dat de arts begrijpt dat het werk gebeuren komt en ik er niet ben voor een pleister'
 - 'Check up af en toe, dus geen info!, en ook niet over ontstaan gezondheidsproblemen klachten....'
 - 'Moeizame contacten met UWV en Arbodiensten'
 - 'Subsidie voor aanpassingen op het werk om ziekte tegen te gaan of voorkomen.'
 - 'Voor mijn functie is het zeker interessant om voorzien te worden van informatie. Niet alleen voor mezelf, maar vooral voor de medewerkers.'
 - 'Voorkomen van klachten'
 - 'Enkele , gratis, pre-consulten, telefonisch al voldoende'
- Niet of weet het niet (7x):
 - 'Nee helaas, nu niet meer. ik werk minder door mijn klachten, eerst 60-70 uur nu nog maar 15 (max)'
 - 'Nee, we hebben een vaste coach, als het nodig is kan ik haar raadplegen'
 - 'Omdat ik nog nergens tegen aan ben gelopen, heb ik het idee dat het wel voldoende is.'
 - 'Vinden helemaal niet nodig. Wij hebben de buik vol van al die ongevraagde adviseur'
 - 'Ik heb dit nog nooit aan de hand gehad; kan er daarom niets over zeggen'
 - 'Nu nog niet omdat dit nog nooit nodig is geweest. Ik weet dus niet als het wel nodig is hoe dan de behoefte is.'

3 Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

3.1 Samenvatting

In dit hoofdstuk vatten we de resultaten van het onderzoek samen.

Gezondheidsklachten:

- In welke mate hebben zelfstandigen werkgerelateerde klachten?
- Om wat voor soort klachten gaat het?

Een relatief groot aandeel van de deelnemende zelfstandigen, 36%, geeft aan wel eens klachten te hebben gehad die met het werk te maken hebben. Het gaat hier vooral om klachten aan het bewegingsapparaat, de aard verschilt wel per sector. Meer dan een derde van deze groep, 37%, heeft hierdoor minder of niet gewerkt.

Rol van zorgverleners:

- Naar welke zorgverlener gaat men naar aanleiding van (deels) werkgerelateerde klachten?
- Op welke manier nam de zorgverlener de factor werk mee en wat was het effect hiervan?

De ruime meerderheid, 71%, is naar aanleiding van klachten naar een zorgverlener gegaan. Mensen gaan vooral naar de huisarts (35%) en fysiotherapeut (28%).

Een ruime meerderheid, 86%, gaf tevens aan dat is gevraagd naar het werk, vooral naar wat voor werk men doet. 81% kreeg ook advies in relatie tot het werk, met name over het omgaan met klachten op het werk en over maatregelen op het werk en ook een groot deel, 73%, heeft naar aanleiding hiervan aanpassingen gedaan in het werk. Het gaat hier vooral om maatregelen rondom het lichter maken van het werk. Volgens de deelnemers is er dus in veel gevallen aandacht voor de factor werk.

Er wordt het meest naar de fysiotherapeut doorverwezen (38%), gevolgd door een specialist (21%), 38% is niet doorverwezen naar een zorgverlener.

Wat opvalt is dat gemiddeld genomen bij de tweede zorgverlener minder naar het werk wordt gevraagd, door 72%. Bij een klein percentage, 9%, is doorverwezen om specifiek naar het werk te kijken. Verder kwamen er naar aanleiding van deze vraag ook opmerkingen die inzicht geven in hoe zelfstandigen met klachten omgaan:

- Meerdere opmerkingen over de eigen rol bij klachten en de terughoudendheid om hulp te vragen
- Meerdere opmerkingen over dat men het zelf het beste weet
- Meerdere opmerkingen over de aard van het werk, dat dat nu eenmaal belastend is/lastig te veranderen
- Meerdere opmerkingen over externe oorzaken, zoals personeelstekort, regels van de overheid, en werkdruk door medewerkers met Covid

De mening over rol zorgverleners bij factor werk:

- Wat is de mening van zelfstandigen over het meenemen van de factor werk in de zorg?
- Wat is de behoefte aan informatie en ondersteuning rondom klachten en het werk?

43% van de respondenten zou het prettig vinden als zorgverleners meer aandacht hebben voor de factor werk (50% van de deelnemers die ook te maken had met een zorgverlener in het kader van werkgerelateerde klachten). 34% heeft behoefte aan concrete informatie en begeleiding rondom preventie, omgaan met klachten op het werk of terugkeer naar werk. Medewerkers die klachten hadden die verband houden met het werk hebben ook vaker behoefte aan extra aandacht voor het thema in de zorg. Verder worden er ook enkele concrete suggesties gegeven over de inhoud van de zorg:

- Praktische instelling van artsen (moet praktisch haalbaar zijn in de praktijk)
- Klachten serieus nemen
- Vergroten bewustwording rondom klachten en werk
- Preventieve check

Ook hier kwam naar voren dat een deel van de deelnemers vertrouwt op het eigen kunnen/dingen het liefst zelf oppakt (geen behoefte aan (ongevraagd) advies). Verder wordt ook de rol van de politiek en verzekeraars in het geheel genoemd.

3.2 Enkele conclusies en aanbevelingen

Op basis van de resultaten valt ons het volgende op:

- Een relatief groot deel van de ondervraagden geeft aan wel eens klachten te ervaren als gevolg van het werk, waarbij het vooral gaat om klachten aan het bewegingsapparaat en vermoeidheid;
- Het merendeel van de ondervraagden met gezondheidsklachten bezoekt hiervoor een zorgverlener, in de meeste gevallen is dit een huisarts of fysiotherapeut. Zelden of niet wordt hierbij de bedrijfsarts, arbodienst of preventiedienst genoemd. Een ruime meerderheid van de zorgverleners vraagt naar het werk en geeft adviezen over het werk. Deze adviezen hebben hoofdzakelijk betrekking op hoe om te gaan met de klachten gevolgd door adviezen over maatregelen. Het advies om de werkplek te onderzoeken wordt slechts in enkele gevallen gegeven.
- Een aanzienlijk deel (40%) zou het prettig vinden als zorgverleners meer aandacht hebben voor het werk. De behoefte dat een zorgverlener aandacht besteed aan het werk is significant groter bij ondervraagden die met werkgerelateerde klachten een zorgverlener hebben bezocht dan bij degenen die dat niet hebben gedaan. Mogelijk speelt hier het ontbreken van het bewustzijn over de mogelijke relatie tussen werk en gezondheid een rol, een conclusie die aansluit bij de uitkomsten van het in 2019 uitgevoerde onderzoek onder zelfstandigen.

De uitkomsten van dit onderzoek ondersteunen het belang om:

Zelfstandigen:

- Zelfstandigen bewust te maken van de relatie tussen gezondheidsklachten en het werk en aandacht voor preventie.
- In te spelen op de belevingswereld van zelfstandigen rondom gezondheid, men is niet altijd geneigd om hulp te vragen en vindt dat de belasting bij het werk hoort.
- Zelfstandigen bewust te maken van mogelijkheden rondom preventieve zorg. Dit gaat echter niet vanzelf. Om dit mogelijk te maken zullen er voorwaarden en faciliteiten gecreëerd moeten worden (denk hierbij aan de rol van zorgverzekeraars, arbeidsongeschiktheidsverzekeraars en financiering hiervan).

Zorgverleners:

- Huisartsen, fysiotherapeuten, maar vooral ook specialisten bewust te maken van de relatie tussen gezondheidsklachten en het werk en dit mee te nemen in de praktijk. Daarbij is het van belang om ook preventie mee te nemen, dus vroeg-signalering van risicofactoren.
- Huisartsen, fysiotherapeuten, maar vooral ook specialisten bewust te maken van mogelijkheden rondom preventieve zorg en te stimuleren de verbinding te zoeken met de preventieve zorg. Hiertoe zullen voorwaarden gecreëerd moeten worden vanuit het systeem (taakopvatting, rol verzekeraars en wederom financiering).

Bijlage 1: Samenvatting onderzoek zelfstandigen

In 2019 is een onderzoek uitgevoerd onder zelfstandigen door de Beleidsonderzoekers. Het onderstaande beeld komt naar voren met betrekking tot de gezondheid en zorg van zelfstandigen.

- 63% van de respondenten zegt dat het goed gaat met de gezondheid. 17% zegt dat het zeer goed gaat en ook 17% zegt dat het “wel gaat” met de gezondheid. Zelden geven de respondenten aan dat het niet goed gaat (4%). De ingeschatte gezondheid hangt samen met de leeftijd. De deelnemers die zeggen dat het het beste gaat met hun gezondheid, zijn ook het jongst. Er bestaat een significantie correlatie van $r = -,225$: hoe hoger de leeftijd, hoe slechter de ingeschatte gezondheid.
- 7% van de respondenten zegt dat hij/zij méér dan een aantal keren per jaar last heeft van geestelijke uitputting. 66% heeft aan dit soort klachten in het afgelopen jaar niet geleden. In alle sectoren en bij elk motivatietype is dit ongeveer hetzelfde, maar er zijn wel betrouwbare verschillen tussen werkvormen ($p = ,002$). Zelfstandigen met werkenden hebben relatief de meeste geestelijke uitputting ervaren (42% geeft aan wel eens geestelijk uitgeput te zijn geweest). Alleenwerkenden hebben het minste last gehad van geestelijke uitputting (25% is wel eens geestelijk uitgeput geweest).
- 15% van de respondenten zegt vaker dan een aantal keer in het afgelopen jaar last te hebben gehad van lichamelijke uitputting. Lichamelijke uitputting komt meer voor dan geestelijke uitputting. Dat is ook te zien in het percentage deelnemers (41%) dat aangeeft een aantal keer in de afgelopen 12 maanden last te hebben gehad van lichamelijke uitputting. Dat percentage ligt hoger dan bij geestelijke uitputting (28%).
- 34% van de respondenten heeft in het afgelopen jaar zowel fysieke als psychische klachten gehad. Dat is vooral het geval onder zelfstandigen die wel eens werkenden inzetten (35%). Deze klachten kwamen enkele keren per jaar of vaker voor. Ongeveer hetzelfde percentage (39%) had nooit klachten, noch van fysiek noch van psychische aard. Vooral alleenwerkende zelfstandigen geven aan geen enkele klacht te hebben ervaren (48%).
- 24% van de deelnemers zegt dat hij/zij in het afgelopen jaar wel eens minder werk kon verzetten dan normaal vanwege een ziekte of een andere gezondheidsreden. Dat kan betekenen dat zij minimale klachten hebben maar ook dat zij volledig arbeidsongeschikt zijn; in de enquête werd hiertussen geen onderscheid gemaakt. Minder werken door ziekte kwam gedurende het afgelopen jaar in alle sectoren, bij werkvormen en bij alle motivatietypen ongeveer in dezelfde mate voor. Bij de mensen die minder of niet konden werken, ging het gemiddeld om 71 dagen van (gedeeltelijke) uitval door ziekte. De duur van de ziekte loopt in onze steekproef uiteen van maar één dag (6 respondenten) tot een volledig jaar (19 respondenten).
- Van de respondenten die ziek zijn geweest, gaf 47% aan dat de klachten een gevolg waren van het werk en 48% dat het werk niets met deze klachten te maken had. Respondenten die niet gemotiveerd zijn om veilig en gezond te werken, geloven vooral dat hun ziekte andere oorzaken heeft (67%). Extrinsiek gemotiveerden geven aan dat hun ziekte vooral door het werk komt (55%). Er zijn ook veel respondenten die niet weten of hun ziekte werkgerelateerd was of niet (5%): vooral veel extrinsiek gemotiveerde deelnemers (22%) valt onder die groep.

- In onze steekproef zijn zelfstandigen met werkenden eerder geneigd om te denken dat hun klachten het gevolg waren van het werk (56%) dan alleen werkenden (45%) en zelfstandigen in gezinsbedrijven (47%). Bos- en natuurbeheerders waren er bijna allemaal van overtuigd dat het werk de oorzaak was van hun ziekte (83% van de bos- en natuurbeheerders die ziek zijn geweest of 23% van alle zelfstandigen in deze sector).
- Bij klachten gaan de meeste zelfstandigen naar hun huisarts. Ook blijft een groot deel ondanks deze klachten toch doorwerken. Ze vinden creatieve oplossingen om hun inkomstenbron niet te hoeven onderbreken.
- Mocht het toch niet mogelijk zijn om door te werken, dan heeft het merendeel van de zelfstandigen voorzieningen voor tijdelijke en/of langdurige uitval. De meeste zelfstandigen hebben een financiële buffer om op terug te vallen in tijden van crisis, maar zij kunnen ook gezinsleden, collega's en loonwerkers vragen om het werk tijdelijk op zich te nemen. Houdt de arbeidsongeschiktheid langer aan, dan kunnen de zelfstandigen terugvallen op een AOV. 25% heeft een verzekering voor kortdurende arbeidsongeschiktheid, en 41% tegen langdurige arbeidsongeschiktheid. Het meest genoemd is een buffer met eigen spaargeld voor kort- en langdurige uitval.

Bron: <https://www.stigas.nl/publicaties/onderzoek-zelfstandigen-veilig-en-gezond-werken-agrarische-en-groene-sector/>

Bijlage 2: Uitnodigingsmail

Beste heer/mevrouw

Werknemers met gezondheidsklachten, die mogelijk te maken hebben met het werk, kunnen terecht bij de arbodienst en/of de bedrijfsarts. Als er sprake is van verzuim wordt bekeken of de klachten samenhangen met het werk, wat de mogelijke oorzaken zijn en wordt advies gegeven over verbetermaatregelen en terugkeer naar werk. Voor zelfstandig ondernemers en werkgevers zelf is deze toegang tot de bedrijfsgezondheidszorg niet standaard geregeld.

Stigas onderzoekt hoe de samenwerking tussen huisartsen, fysiotherapeuten en bedrijfsartsen verbeterd kan worden. Met als doel mogelijke gezondheidsklachten door het werk eerder te signaleren en erger te voorkomen.

We stellen je daarom graag een paar vragen over je ervaring met gezondheidsklachten in relatie tot je werk.

Wij nodigen je uit omdat je aangesloten bent bij Stigas.

- Deelname aan dit onderzoek is vrijwillig en kan anoniem.
- Invullen van de vragenlijst kost circa 5 minuten
- Deze vragenlijst is gericht aan ondernemers met personeel en zelfstandigen. **Ben je zelf géén zelfstandig ondernemer of (mede)eigenaar/directeur? Wil je de vragenlijst dan toesturen aan de juiste persoon binnen het bedrijf?**
- Heb je vragen over dit onderzoek, neem dan contact met me op via: marilous.chaillet@stigas.nl

Invullen? Start [hier](#) de vragenlijst.

Met het beantwoorden van deze vragenlijst help je de zorg voor veilig en gezond werk van agrarische ondernemers te verbeteren.

Hartelijk dank voor je deelname en bijdrage!

Met vriendelijke groet,

Marilous Chaillet | **Stigas**
Medisch Adviseur / Bedrijfsarts Stigas | BIG: 09020454801
Email: Marilous.chaillet@stigas.nl

